

Asia: VN/16546/2022

Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen

Näkemykset itäisen Suomen elinvoimasta

1. Mitkä ovat merkittävimmät muutokset toimintaympäristössäsi sodan alkamisen jälkeen? (mikäli mahdollista perustele esim. tilastotiedoin ja tutkimusten valossa)

Maa-, metsä- ja biotalouden, ml. jalostus ja teollisuus, yhteistyö ja kaupankäynti Venäjän kanssa on aiemmin ollut hyvin merkittävää itäisessä Suomessa.

Venäjän merkitys alueelle ja aluetaloudelle oli maa- ja metsätaloudessa, elintarvike- ja metsäteollisuudessa ja matkailussa (ml. maaseutumatkailu ja ruokaturismi) huomattavasti suurempi kuin muualla maassamme. Itäisen Suomen maatalous kärsii nyt vakavista kannattavuusongelmista. Tuoreen tutkimuksen mukaan (Maatilojen kehitysnäkymät 2030/KantarTNSAgri) itäisen Suomen maakunnissa tulevaisuudenusko horjuu ja maatilojen lukumäärä vähenee muuta Suomea jyrkemmin. Venäjän sota on pahentanut maatilojen talouskriisiä esimerkiksi heikentämällä raaka-aineitten ja tuotantopanosten saatavuutta, lopettamalla saatavuuden tiettyjen raaka-aineitten osalta ja nostamalla rajusti raaka-aineitten hintoja. Maatiloilla tuotantokustannukset ovat nousseet voimakkaasti. Jalostava teollisuus on siirtynyt ja näyttää jatkavan siirtymistään läntisempään Suomeen, jonne kuljetusmatkat ovat Kaakkois- ja Itä-Suomesta pitkiä, ja kohonnut energian hinta nostaa vielä lisää kuljetuskustannuksia. Venäjä voi Suomelle olla maariski, mutta itärajalla on erityinen alueriski. Heikko kannattavuus vaikeuttaa maatilojen rahoituksen saatavuutta ja ruokkii negatiivista kierrettä.

Saimaan kanavassa kuljetettiin viime vuonna noin 1,3 miljoonaa tonnia mm. maa- ja metsätalouden raaka-aineita ja teollisuuden tuotteita, jotka siirtyvät nyt kuljetettavaksi maanteille ja rautateille. Kanavan rahtimäärä vastaa noin 50 000 rekkakuormaa vuositasolla. Liikennevirrat erityisesti itäisessä Suomessa muuttuvat ja kustannukset kasvavat.

Keskittämispolitiikan takia alkutuotantoa ja elinkeinoja on valunut itäisestä Suomesta pois ja sen myötä on euroja, työpaikkoja, elinvoimaa ja kilpailukykyä menetetty länteen. Nykytilanteessa koko itäinen Suomi ja erityisesti Kaakkois-Suomi ulkorajamaakuntina vaativat erityishuomiota.

2. Mistä löytyvät itäisen Suomen uudet elinvoiman lähteet?

Alueen maatalouden tulevaisuudennäkymiin on saatava muutos, jos aiomme ylipäättään pitää kiinni ruokaturvasta ja huoltovarmuudesta ja välttää Eurooppaa ja maailmaa uhkaavan ruokakriisin. Hajautettu maataloustuotanto on tässä avainasemassa ja Kaakkois- ja Itä-Suomen vahva potentiaali tulee hyödyntää. Maatalous pitää maaseudun elävänä, tukee yrittäjyyttä, teollisuutta ja aluetaloutta, edesauttaa vihreää siirtymää sekä lisää alueen elinvoimaa. Maa- ja metsätalouden merkitys ja potentiaali on suuri siirryttäessä pois fossiilitaloudesta.

JTF:n rahojen kohdentamiseen on saatava merkittäviä joustoja, jotta ne pystytään hyödyntämään täysimääräisesti Kaakkois- ja Itä-Suomessa alueen elinvoiman lisäämiseen ja ylläpitämiseen. JTF-ohjelman laaja käytettävyys edistää vihreää siirtymää.

Maa- ja metsätalouden ja jalostettavien tuotteiden, ml. biotalous ja uudet innovaatiot, merkitys kasvaa, kun EU:ssa siirrytään entistä vahvemmin uusiutuviin raaka-aineisiin, energiaan ja tuotteisiin. Kaakkois- ja Itä-Suomessa on metsän merkitys maailman tasollakin ainutlaatuista. Riittävä resurssointi tutkimukseen ja tuotekehitykseen on välttämätöntä, esimerkkinä LUT ja ammattikorkeakoulut. Itäisessä Suomessa infra vaatii mittavia investointeja; investoinnit raideverkkoon ja raidekapasiteettiin ovat välttämättömiä, kun sodan takia kuljetukset kasvavat. Akuuttina esimerkkinä Karjalan rata ja kaksoisraiteen rakentaminen välille Luumäki – Joutseno. Investointipainetta itäisessä Suomessa on kertynyt jo aiemmin, kun harjoitettu keskittämispolitiikka on johtanut siihen, että maan sisällä on merkittäviä infraan perustuvia eroja. Mainittakoon esimerkkinä eri alueiden ajallinen saavutettavuus vaikkapa junalla pääkaupungista. Tiestö ja väylästä kuormittuu sodan takia aiempaa enemmän ja huutaa investointeja, ml. alempiasteiset tiet. Raaka-aine- ja tavaravirtojen sujuva liikkuvuus Kaakkois- ja Itä-Suomessa ja alueelle sekä alueelta muualle Suomeen ja maailmalle on turvattava. Tämä on koko Suomen etu.

Mainittakoon vielä, että Kaakkois-Suomeen suunniteltujen, nyt peruuntumassa olevien, liikenne- ja infrainvestointien rahat on pidettävä alueella.

3. Esittele kolme vaikuttavinta ratkaisua perusteluineen itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

CAP27 painottaa hajautettua ja kestävästä tuotantoa, ruokaturvaa ja huoltovarmuutta. Näihin tavoitteisiin itäinen Suomi on valmis vastaamaan. Ilman Kaakkois- ja Itä-Suomea ei ruokaturvaa ja huoltovarmuutta voida Suomessa varmistaa. Maatalous- ja maaseutupolitiikassa ja -ohjelmissa tulee huomioida alueen ominaispiirteet ja mahdollistaa sekä tehokkaan perusmaatalouden harjoittaminen että monialaisuuteen perustuvien maatilayritysten tulevaisuus. Kaikki maatalous- ja maaseutupolitiikan välineet, joilla voidaan lisätä joustoa ja tukia kohdentaa täysimääräisesti alueelle, on otettava käyttöön.

Yksittäisenä kiireellisenä asiana nostamme esille valkuposkihanhet, jotka aiheuttavat alueen maatiloilla jopa miljooniin euroihin nousevat vuosittaiset tappiot (viite: kirje valtiosihteerityöryhmälle/Ann-Mari Kemell 20.6.2022).

Bio- ja kiertotalous tarjoavat alueelle merkittäviä mahdollisuuksia uuden elinvoiman lähteinä. TKI- ja koulutussektori tarvitsevat riittävät resurssit, jotta bio- ja kiertotalousosaamisen potentiaali ja niiden myötä tulevaisuuden ratkaisut voidaan hyödyntää täysimääräisesti. Esimerkkinä mainittakoon Biosampo ja FOOEAST (viite: Kymenlaakson liiton Kaakon paketti) jo aiemmin esille tulleiden LUT:n ja ammattikorkeakoulujen lisäksi.

Rakennerahoituksessa erityisesti Kaakkois-Suomi on jäänyt mopen rooliin. Aluepolitiikan suuntaa pitää muuttaa ja EU- ja kansallisten tukien määrää nostaa. Rahoituksen painottaminen kaakkoon ja itään tilanteessa, jossa Kaakkois- ja Itä-Suomen toimintaympäristö on radikaalisti heikentynyt, on aluekehityksen näkökulmasta perusteltua.

Dahlman Tuula
MTK-Kaakkois-Suomi ry